

УДК 711.4

РЕКОНВЕРСІЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК СПРЯМОВАНА РЕГЕНЕРАЦІЯ ВИСНАЖЕНИХ ЗЕМЕЛЬ

Автор – Майя Ілурідзе¹, студ. гр. АРХ-22-2мн

Науковий керівник – к. арх., доц., Ірина Мерилова²

¹maikoomilu@gmail.com, ²merylova.iryana@pdaba.edu.ua

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Незалежно від нашої чутливості або байдужості, архітектура завжди залишається цінним скарбом у нашому житті. Її вплив, часом непомітний, позначається на розуміння та прийняття всесвіту і простору, формування індивідуальної історії, а також людських цінностей. Архітектура визначає наше повсякденне життя: впливає на взаємини з людьми та виховує смак.

Але що робити, коли архітектура занепадає? Який вплив має місто, в якому переважають недіючі промислові підприємства, які залишають за собою слід минулого індустріального бурхливого життя? Очевидно, що величезні забруднені ділянки заводів і занедбаних фабрик, що займають великі території міста, заважають йому розвиватися та створювати особливе та безпечне місце для людей.

Так, одна з екологічно руйнівних галузевих економік – видобуток корисних копалин, залишає на собі шрами монотонного розвитку, який є нестійким, та наслідки якого ми переживаємо наступні багато поколінь. Забруднення ґрунту та ґрунтових вод, змінений рельєф, утворення всіх видів відходів, що порушують існуючий ландшафтний простір – все це досягнуті межі вичерпаного родовища під час експлуатації ґрунту чи надр. Як наслідок, такі процеси створюють екологічно нестабільні території індустріальних пусток.

Термін «індустріальна пустка» (fr. Friche industrielle) визначає простори, забудовані чи незабудовані, покинуті промисловістю більше року, і часто деградовані внаслідок попереднього використання, тривалої залишеності, або просто через своє місцезнаходження. Промислові пустки нерідко вважають неминучими. Найчастіше пустка знаменує кінець конкретної територіальності, зникнення відносин і взаємозв'язків. Вони є індикаторами змін, індикатором переходу від старого до теперішнього, від минулого до майбутнього через кризу. Ілюстрацією змін у суспільстві є руїни промислової революції. Тому ці пустирі є характерними слідами минулого.

Інтерес до питання перетворення пусток є доволі нещодавнім, наприклад, у французькій географії, яка сильно поляризована питанням створення престижних музеїв у неблагополучних районах чи територіях,

що перебувають у економічному занепаді (ефект Більбао), розвитком основних подій та поширенням ідеального типу творчого міста шляхом реконверсії території.

Реконверсія індустріальних пусток (fr. Reconversion des friches industrielles) – комплекс заходів перетворення та реновації занедбаних ділянок, шляхом відновлення структури і вигляду пошкоджених споруд та території. Вона також вважається одним із основних завдань сталого міського планування на найближчі роки. Імідж міста будують його постійні трансформації, якими б вони не були. Індустріальні пустки в даному випадку не є винятком, оскільки промислові зони, які часто займають території, мають немислимий потенціал розвитку на територіях громадського або житлового призначення. Так, Меріон Фонтейн зазначає, що спадщина гірничої промисловості є об'єктом «двох суперечливих спокус», з одного боку, стирання матеріальних залишків і стигматів галузі; з іншого – переоцінка та інсценування «залишків» [1].

Слід відмітити, що термін «реконверсія» вживається із таким поняттям як «забруднена/виснажена земля», тобто це також є закликом до деполуації деградованої території, що є результатом історичних виробничих процесів. Виснаження ґрунту (fr. l'épuisement des sols) – це деградація ґрунтів та втрата матеріалів та поживних речовин із ґрунту, що знижує її родючість. Так, пріоритетним предметом екологічної реконверсії гірничих ділянок є родовище корисних копалин в повному його масштабі. Необхідність регенерації деградованих земель, виснажених внаслідок гірничої діяльності та створення привабливих та продуктивних територій відіграє ключову роль на відновлення біорізноманіття та покращення якості життя людей.

Необхідно доповнити, що у міру розвитку наукових знань і людського сприйняття еволюціонує те, що сьогодні ми називаємо забрудненням: не обов'язково те, що вважалось таким учора матиме одне й те саме значення в найближчі десятиліття. З іншого боку, саме в теперішньому часі слід тримати увагу та боротися зі шкодами, що наносять старі промислові райони.

Так, декількома прикладами архітектурно-містобудівної реконверсії є перетворення одного з гірничо-промислових басейнів Франції - Нор-Па-де-Кале. Шахта 9 в Уані та Parc des Îles в Енен-Бомон – це різні приклади того, як працює реконверсія в дії.

Шахта 9 тепер є елементом спадщини та одним з основних воріт до гірничодобувного басейну, який внесений до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це точка відкриття виняткової спадщини та ландшафту: гірничодобувних каркасів і відвалів.

Рис. 1. Реконверсія шахти 9, Уані, Франція

Рис. 2. Метафон, Уані, Франція

21 грудня 1990 року останній вугільний седан був символічно доставлений до шахти 9, таким чином завершивши 270 років видобутку в регіоні Нор-Па-де-Кале. Хоча його знищення було заплановане, 9-9bis було врятовано завдяки діям асоціації ACCUSTO SECI, що складається з колишніх шахтарів та ентузіастів, що призвело до класифікації будівель як історичних пам'яток у 1994 році. [2]

У 2003 році агломераційне співтовариство Енен-Карвен придбало територію у Шарбонаж-де-Франс і прийняло рішення про проект реконверсії (рис. 1), заснований на культурному та економічному розвитку. Відтепер, створивши культурний центр 9-9bis, цілий рік це місце пропонує програму, відкрити для всіх, де музика та спадщина залишаються сильними сторонами [2]. Метафон (рис. 2) – нова архітектурна форма, що резонує зі звуком актуальної та популярної музики з місцевими виконавцями, національною чи міжнародною відомістю. Він є сучасним і виділяється на ландшафті, зокрема своєю формою. Проте певні елементи було обрано для введення загальної узгодженості: наприклад, кольори панелей, які формують загальну архітектуру в коричневих і помаранчевих тонах – є явним посиленням на колір іржі, який може викликати образ промислової пустки через асоціацію ідей [3].

Інший приклад реконверсії території є Parc des Îles в Енен-Бомон, Франція (рис. 3). Цей приклад показує, як рослини були використані для відновлення виснажених земель, шляхом реконверсії території знесеного

коксахімічного заводу – одного із найбільших у Європі у свій час, який працював майже сторіччя та чий вплив поширювався на три муніципалітети, Енен-Бомон, Рувруа и Дрокур.

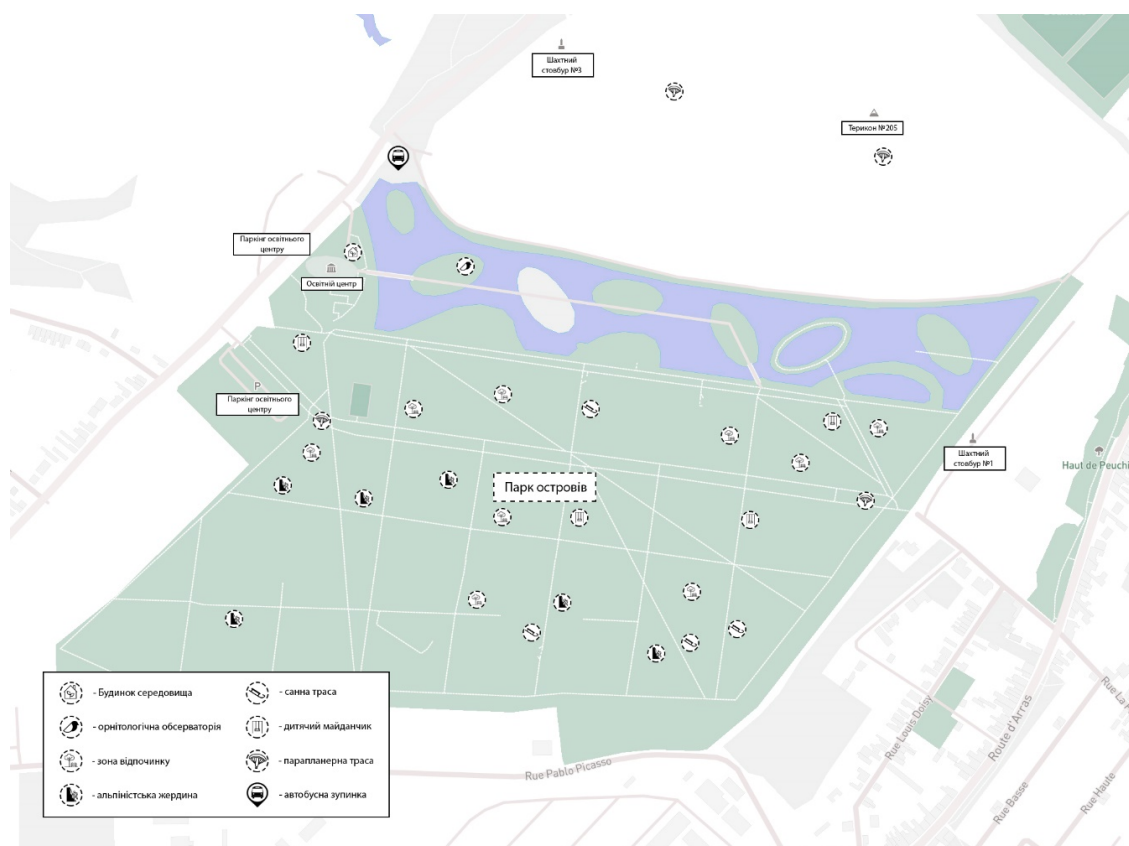

Рис. 3. Реконверсія Parc des Îles в Енен-Бомон, Франція

Будучи інтегрованим у гірничодобувний басейн Нор-Па-де-Кале, який експлуатував видобувні свердловини, різні заводи з переробки вугілля, теплові електростанції, він став опорою та демонстрацією французької вугільної промисловості. Тепер на руїнах колишнього заводу, розташований на перехресті кількох коридорів зеленої та блакитної тканини, Parc des Îles є новим простором для активного відпочинку на території [4]. Різні польові квіти та кущі були використані для відновлення пошкоджених шахт та висаджені задля стабілізації ґрунтів і покращення їх якостей. Це живе природне середовище, яке постійно відновлюється та створює нові середовища для існування птахів та тварин, покращуючи біорізноманіття в цьому регіоні.

Висновки. Реконверсія колишніх промислових районів дає змогу покинутій та/або забутій території стати місцем пам'яті, місцем відпочинку чи навіть туристичним об'єктом. На прикладі іноземних перетворень індустріальних районів, таких як Parc des Îles, ми можемо

виявити як трансформація територій сприяє покращенню життя людей та довкілля. Така інтерпретація та трансформація об'єктів промислової спадщини сприяє формуванню нового чуйного та доброзичливого ставлення до минулого. Але ми не відновлюємо тільки для минулого, проте для майбутнього. Тому, покращуючи умови зараз, ми надихаємо до переосмислення навколишнього світу із повагою.

Список використаних джерел

1. Marion Fontaine. Visible/invisible. Ce qui reste des mines. *Techniques & Culture*. 2016. Vol. 65.
2. [Електронний ресурс] «Le 9-9bis, ancien carreau de fosse». URL: <https://9-9bis.com/histoire-reconversion/>
3. Camille Mortelette. Reconversion d'anciens sites miniers en lieux culturels. Enjeux territoriaux et appropriation dans le Bassin minier du Nord-Pas-de-Calais. Géographie. Université d'Artois, 2019.
4. [Електронний ресурс] Parc des Îles. URL: <https://www.agglo-henincarvin.fr/Sorties/Parc-des-iles>
5. Lafeuille C. & Steichen P. La politique de réutilisation du foncier des friches industrielles stimulée par la loi ALUR: Un nouvel encadrement des rapports contractuels portant sur les friches industrielles. *Revue juridique de l'environnement*. 2015. Vol. 40. Pp. 264-281.
6. Massimo Preite. Patrimoine et réutilisation. e-Phaïstos, X-2, 2022.